

Коломієць, В. (2020). Проєктні технології в професійній освіті: теоретичні засади та практичне застосування. *Професійна педагогіка*, 3, 15–22.

Кулалаєва, Н., & Стьопіна, Н. (2017). Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі проєктних технологій. *Професійно-технічна освіта*, 2(75), 25–28.

Мелконова, І. В., & Романченко, Ю. А. (2021). Підвищення енергоефективності житлових будівель. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*, 5(269), 17–19.

Пашинський, М. В., & Настоящий, В. А. (2023). *Енергоефективність будівель. Практичні роботи: методичні рекомендації*. Кропивницький.

Семенченко, Л. М., & Дубіна, А. І. (2022). Проєктна діяльність як засіб формування професійних компетентностей майбутніх фахівців технічного профілю. *Педагогічні науки: теорія і практика*, 1, 87–94.

Уренєв, В., & Бахтін, Д. (2020). Досвід проєктування енергоефективних громадських будівель державної власності в Україні. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 57, 322–339.

— 90 —

УДК 377.091.3:620.9

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА У ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Ірина Дрозіч,

кандидат педагогічних наук, заступник директора з
навчально-методичної роботи Державного навчального
закладу «Хмельницький центр професійно-технічної освіти
сфери послуг», науковий співробітник відділу змісту і
технологій професійної освіти Інституту професійної
освіти НАПН України,

<https://orcid.org/0000-0002-8881-9314>

e-mail: irina.drozich@ukr.net

Анотація. Розглянуто особливості екологічної освіти у закладі професійної освіти як інструмента формування цінностей сталого розвитку серед здобувачів освіти. Акцентовано увагу на інтеграції принципів сталого розвитку в освітній процес, використанні проєктних і практико-орієнтованих технологій навчання, що забезпечують розвиток екологічної свідомості, відповідального ставлення до довкілля та готовності майбутніх фахівців упроваджувати екологічно-орієнтовані практики у професійній діяльності. Визначено значення екологічної освіти як складової підготовки конкурентоспроможного фахівця.

Ключові слова: сталий розвиток, заклад професійної освіти, екологічна освіта.

ECOLOGICAL EDUCATION IN A VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTION: FORMING SUSTAINABLE DEVELOPMENT PRINCIPLES

Iryna Drozich,

*PhD in Pedagogy, Deputy Director for Educational and
Methodological Work at Public Educational Institution
«Khmelnyskyi Centre for Vocational Education in the Field of
Services», Research Fellow of the Department of Vocational
Training Content and Technologies of the Institute of VET of the
NAES of Ukraine*

Abstract. The features of ecological education in a vocational education institution as a key tool for forming sustainable development principles among students are considered. The emphasis is on the integration of sustainable development principles into the educational process, the use of project-based and practice-oriented learning technologies that ensure the development of environmental awareness, a responsible attitude towards the environment, and the readiness of future specialists to implement environmentally friendly practices in their professional activities. The importance of ecological education as a component of training a competitive specialist capable of making responsible decisions in the context of modern environmental challenges is determined.

Keywords: sustainable development, vocational education institution, ecological education.

Екологічна освіта визначається як безперервний, спеціально організований процес навчання, виховання та розвитку, спрямований на формування системних наукових і практичних природоохоронних та екологічних знань, умінь, навичок і основ екологічної культури в контексті концепції сталого розвитку. Екологічна освіта набуває особливої актуальності у професійній освіті, адже це та ланка освіти, яка найтісніше інтегрована в економіку, оскільки забезпечує підготовку кваліфікованих кадрів для основних галузей виробництва – промисловості, будівництва, енергетики, транспорту тощо. Саме випускники закладів професійної освіти виконують практичні завдання, які безпосередньо впливають на ефективність економіки країни. Приходячи на виробництво, вони безпосередньо впливають на формування екологічно безпечних практик у різних галузях. У цьому контексті професійна освіта стикається з фундаментальною дилемою. З одного боку, вона повинна готувати фахівців, які володіють інноваційними технологіями для задоволення потреб виробництва. З іншого боку, глобальна стратегія сталого розвитку вимагає усвідомлення безперспективності чисто технократичної ідеї розвитку та необхідності заміни її на екологічну. Це означає, що професійна підготовка повинна включати глибоку етичну переорієнтацію, де стійкість та відповідальність ставляться вище за максималізацію короткострокового прибутку. Таким чином, екологічна освіта в закладі професійної освіти функціонує як ключовий інструмент державної безпеки та соціального благополуччя.

Сталий розвиток є одним із ключових концептів сучасного суспільства, спрямованим на досягнення балансу між економічними, екологічними та соціальними аспектами. Освіта для сталого розвитку є динамічною концепцією, що забезпечує підготовку фахівців, здатних керуватися цими принципами у своїй професійній діяльності (Радкевич, 2024).

У ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» здійснюється підготовка кваліфікованих робітників для сфери харчової, швейної промисловості, ресторанного господарства. Ці сфери безпосередньо впливають на навколишнє середовище через використання ресурсів, виробництво відходів і споживання енергії. Тому, майбутні фахівці цих професій повинні володіти не лише професійними навичками, а й екологічною культурою, що дасть змогу їм раціонально використовувати природні ресурси, мінімізувати відходи та впроваджувати принципи сталого розвитку у своїй

діяльності. Хоча урок історично залишається провідною організаційною формою навчання у закладі, для ефективного формування цінностей сталого розвитку застосовуються діяльнісні екоорієнтовані технології: інтерактивні, цифрові, проєктні, практико-орієнтовані технології. В ДНЗ Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» за професіями «Швачка», «Кравець», «Закрійник» здобувачі освіти реалізували проєкт «Не засмічуймо планету: старому одягу – нове життя»! На уроках виробничого навчання вони реалізовували свої задуми – перешивали, переробляли і створили чудові колекції одягу, аксесуарів з додаванням різноманітного оздоблення, а саме поєднання матеріалів різних за структурою, фурнітури, оздоблювальних стрічок, шнурів, бісеру, намистин тощо. Вихованці не тільки ознайомились з екологічною проблемою переробки відходів модельної індустрії, а й запропонували дії стосовно її профілактики.

Реалізація проєкту дала позитивний освітній результат, який можна використовувати в практичній діяльності: вміння дати нове життя старим речам дає змогу не тільки економити кошти, але реалізовувати свій творчий потенціал і це ще один з маленьких кроків до збереження нашої планети від забруднення.

Ще один проєкт «Їстівний посуд» здобувачів освіти за професіями «Кухар», «Кондитер». Сьогодні, на заміну шкідливому для екології пластику, приходить їстівний посуд, який корисний та безпечний для нашого здоров'я.

Перевага їстівного посуду в тому, що це комбінація посуду та їжі. З'ївши таку ложку або тарілку, людина не генерує відходів та отримує певну кількість поживних речовин. Щоб зробити такий продукт корисним і водночас смачним, туди можна додавати овочеві чи фруктові наповнювачі, насіння тощо. Посуд може виконувати не тільки функції столових приборів, але водночас бути гарною закускою. Виготовлення посуду з різних їстівних продуктів, вирішує проблему утилізації.

Щороку на базі ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» проходить конкурс Workshop «Креативний денім», в якому беруть участь здобувачі освіти загальноосвітніх шкіл віком 12 до 17 років та вихованці закладів позашкільної освіти, які пробують себе у ролі дизайнерів. Конкурс проводиться з метою розвитку творчого потенціалу, стимулювання створення оригінальних дизайнерських рішень для перетворення вживаних речей в цікавий

неповторний новий образ. Цілі та завдання конкурсу: розвиток творчих здібностей та особистого потенціалу учнівської молоді; мотивація творчої активності (актуальність вивчення здобутків народного мистецтва); виявлення молодих талантів у сфері дизайну одягу та аксесуарів; допомога в подальшому професійному визначенні, популяризація професій легкої промисловості; розширення професійного кругозору та збагачення художньої культури підлітків; створення умов обміну творчими ідеями, розширення творчих контактів.

У Всесвітній день української хустки, на базі закладу проводиться 7 грудня ще один захід – Регіональний конкурс юних дизайнерів з виготовлення одягу та аксесуарів з використанням вживаних речей (хусток) в етностилі «Нове життя української хустки». Конкурс дає можливість креативним представникам учнівської молоді продемонструвати своє мистецтво, перетворити українську хустку в мистецький витвір демонструючи багатовікову красу українського жіноцтва. Створювати сучасний і водночас традиційний одяг – велика складність. Ми ж вважаємо, що створювати сучасний одяг з елементами традиційної культури – це мистецтво, а воно, своєю чергою, – відображення реальності. Саме так і народжуються речі, які мають історичні мотиви та наповнені новим, сучасним баченням.

У нашому закладі стало доброю традицією регулярно проводити тематичні тижні, екологічні акції та конкурси, спрямовані на формування відповідального ставлення до довкілля серед учнів. Ми заохочуємо їх до виконання спільних проєктів, що вдало інтегрують знання з природничих та професійних предметів для розв’язання конкретних екологічних проблем у контексті обраної професії. Цьогоріч здобувачі освіти долучились до акції «Моє дерево Перемоги» в рамках відзначення Всесвітнього дня Землі.

На базі ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» спільно з Науково-методичним центром професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області відбулася III Регіональна конференція педагогічних працівників ЗПО на тему «Професійна освіта для сталого майбутнього: циркулярність, екологія, ресурси». Захід відбувався в офлайн та онлайн-форматі, взяли участь педагогічні працівники майже з усіх закладів професійної освіти області, а також педагогічні працівники ВСП «Хмельницький торговельно-

економічний фаховий коледж ДТЕУ» та науковці Хмельницького національного університету.

Метою конференції було дослідити, як професійна освіта може стати рушієм впровадження принципів циркулярної економіки, сприяти раціональному використанню ресурсів і формувати нове покоління фахівців, свідомих своєї ролі у збереженні планети. Учасники конференції ще раз переконалися: професійна освіта – це не лише про знання та навички, а й про відповідальність перед суспільством і довкіллям, про цінності сталого розвитку, які починаються з маленьких рішень і переростають у великі зміни.

Висновки. Екологічна освіта в закладі професійної освіти відіграє вирішальну роль у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників, здатних працювати відповідно до принципів сталого розвитку та вимог «зеленої» економіки. Екологічна компетентність майбутнього фахівця є інтегративною характеристикою, що об'єднує знання, діяльнісний досвід та пріоритетність екологічних цінностей, включаючи непрагматичну мотивацію взаємодії з довкіллям. Найбільш ефективними механізмами формування такої компетентності є інноваційні педагогічні технології (проектне навчання, позаурочні заходи) та активна практична діяльність (природоохоронна робота). Успішна екологізація професійної освіти залежить від глибокої міждисциплінарної інтеграції, що перетворює екологічну компетентність на загальнообов'язкову кваліфікаційну ознаку, необхідну для забезпечення потреб відновлюваної економіки України.

Список посилань

Радкевич, В. (2024). Сталий розвиток професійної освіти на основі державно-приватного партнерства. *Інноваційна професійна освіта*, 6(19), 10–32. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743536/>